

AFTENSKOLEKURSER FOR BORGERE I SOCIALPSYKIATRIEN

Spørgeskemaundersøgelse om
resultater og støttefunktioner for
borgere ved aktiviteter i
civilsamfundet

frinova
VIDENS- OG KOMPETENCECENTER

 Østifterne
støtter omtanke

 SocialRespons

SocialRespons for Frinova januar 2021

INDHOLD

Indledning og baggrund	3
Konklusioner og resultater	4
Aftenskolekurser for borgere i socialpsykiatrien	7
Evalueringsdesign og datagrundlag	8
Karakteristik af respondenter	10
Motivation for tilmelding	13
Udbytte og resultater	16
Støttefunktioner til borgerne	20
Fremadrettede opmærksomhedspunkter	26

INDLEDNING OG BAGGRUND

Denne rapport sammenfatter evalueringen af Projekt Aftenskolekurser som tilbud i socialpsykiatrien. Projektet er et samarbejde mellem Frinova og AOF Frederiksberg, København (AOF Frb-Kbh). Det er støttet af Østifterne og evalueret af SocialRespons.

Projektet er gennemført i perioden august 2020 – december 2020.

Projektet tager afsæt i resultaterne fra pilotprojektet: Aftenskolemakker (2018-2020). I pilotprojektet samarbejdede Frinova med AOF Frb-Kbh og DepressionsForeningen om at etablere og gennemføre aftenskolekursusforløb for mennesker med psykiske sårbarheder, som bl.a. havde tilknytning til hjemmevejledningen i Københavns Kommunes socialpsykiatri. Projektets fokus var at teste værdi og virkemidler for psykisk sårbar ved at få støtte fra en frivillig makker til at deltage i kurser i aftenskoleregi samt forankringspotentialer i de respektive organisationer.

Resultaterne fra den kvalitative evaluering af pilotprojektet viser, at tilbud i civilsamfundet, som fx AOF-regi har effekt ift. recovery og psykisk trivsel for målgruppen. Disse resultater skabes, når deltagerne gives muligheden for at indgå i en civilsamfundsaktivitet, som eksempelvis et aftenskolekursus. Centralt herfor er, at deltagerens interesser og ressourcer er i fokus i en almindelig aktivitet, som ikke har fokus på den psykiske sårbarhed. Desuden betyder makkerskabet, at deltagerne gives mellemmenneskelig empatisk støtte og praktisk hjælp til at deltage på kurset. En interessant pointe er, at det ikke er alle deltagere, der ønsker et makkerskab. Nogle oplever, at den økonomiske dækning af kursusgebyret er det, der bidrager til, at de overvinder ængstelighed og tilmelder sig en aftenskoleaktivitet.

Frinova ser på baggrund af erfaringerne fra pilotprojektet potentialer ved at fortsætte med at tilbyde aftenskolekurser for mennesker med psykiske lidelser og sårbarheder og har valgt at udbrede tilbuddet til en større målgruppe over efteråret 2020. Det indbefatter potentielt 3000 borgere med tilknytning til socialpsykiatrien (hjemmevejledning, aktivitets- og samværstilbud (AST-tilbud) og botilbud).

LÆSEVEJLEDNING

Evalueringsrapporten er opbygget med følgende struktur:

Evalueringens konklusioner og resultater for borgerne sammenfattes på de første sider. Herefter introduceres projektet **Aftenskolekurser for borgere i socialpsykiatrien** efterfulgt af en præsentation af **evalueringsdesignet og datagrundlaget** for evalueringen.

Som indgang til evalueringens analyser skitseres en **karakteristik af respondenterne** i undersøgelsen. Dernæst formidles de centrale pointer, som projektperioden har synliggjort gennem tre temaer:

- **Motivation for deltagelse**
- **Udbytte og resultater**
- **Støttefunktioner for borgerne**

Efterfølgende udfoldes **fremadrettede opmærksomhedspunkter** ved en fortsættelse og evt. udbredelse af aktiviteter i civilsamfundet for mennesker med psykiske sårbarheder, fx aftenskolekursusforløb.

God læselyst!

KONKLUSIONER OG RESULTATER

EVALUERINGENS KONKLUSIONER OG RESULTATER

Aftenskolekurser er en aktivitet i civilsamfundet, der skaber resultater for mennesker med tilknytning til socialpsykiatrien. Borgernes adgang til civilsamfundsaktiviteter fremmes og det støtter op om deres personlige recoveryproces.

Borgerne får mulighed for at deltage i selvvalgte aktiviteter og skaber herigennem nye handlinger i deres hverdag. Efter borgerne har deltaget i bare ét kursusforløb får de lyst og mod på at deltage i flere aftenskolekurser og i nye aktiviteter mere generelt i deres hverdag. De fleste borgere får styrket deres mod og er mere optimistiske om deres fremtid.

Evalueringens konklusion er, at det i fx kommunale indsatser er relevant at investere i civilsamfundsaktiviteter fx aftenskolekurser for at fremme recovery for borgere med tilknytning til socialpsykiatrien.

I civilsamfundet inviteres borgerne ind i aktiviteter, hvor patientroller ikke er i fokus, og der er potentialer for, at borgerne kan udvikle deres identitet hen imod øget selvstændighed og værdighed. Dette kan styrkes for flere ved at prioritere aktiviteter i civilsamfundet som et tilbud i en recoveryproces.

Tilbuddet om at deltage i aftenskolekurser favner en bred gruppe borgere med forskellige tilknytninger til og år i kontakt med socialpsykiatrien: botilbud, hjemmevejledning og AST-tilbud. 124 borgere har under projektperioden tilmeldt sig et kursus.

For mange er den økonomiske støtte den vigtigste støttefunktionen for at deltage i et kursus. Mindst halvdelen af borgerne har desuden et

behov for at få personlig støtte af en person, som de er trygge ved. Det behøver ikke at blive organiseret via et makkerskab med en medkursist, men kan også være ved at deltage med en anden borger, fx en bekendt fra socialpsykiatrien eller gennem støtte fra en kendt medarbejder i socialpsykiatrien.

Den økonomiske støtte fremmer, at borgerne begiver sig ud i nye arenaer i samfundet og kan ses som en legitimering af civilsamfundsaktiviteter som en del af borgernes recoveryproces.

Et fremadrettet opmærksomhedspunkt er, at det kræver en vedholdende og længerevarende indsats, herunder et fortsat samarbejde på tværs af de respektive parter, at skabe blivende resultaterne for borgerne og for flere borgere med tilknytning til socialpsykiatrien.

Resultater for borgerne

82% oplever at kunne deltage på lige fod med andre kursister til aftenskolekurserne

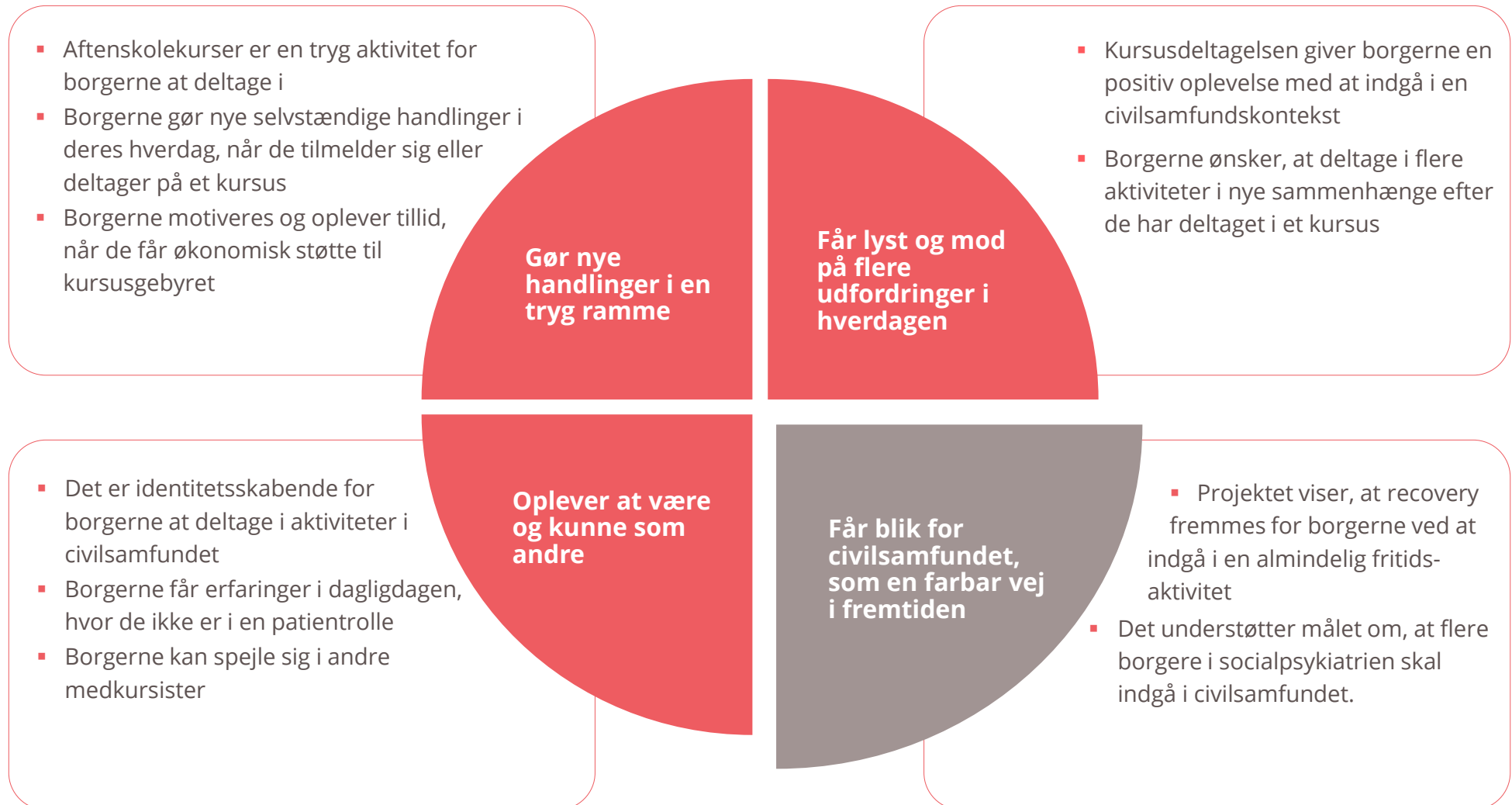
85% bliver opløftet og udfordret på en god måde på kurserne

90% vil gerne deltage i flere aftenskolekurser

70 % har fået mere mod på at prøve nye aktiviteter i deres dagligdag

87% motiveres af, at aktiviteten foregår i en civilsamfundskontekst, hvor psykisk sårbarhed ikke er en del af rammesætningen

UDBYTTE OG RESULTATER FOR BORGERNE

AFTENSKOLEKURSER FOR BORGERE I SOCIALPSYKIATRIEN

Projektets overordnede **formål** er at skabe en nem og tryk bro til civilsamfundet for borgere med psykisk sårbarhed. **Fokus** er at udbrede tilbuddet om aftenskolekurser til målgruppen.

I projektet tilbydes psykisk sårbare i hele socialpsykiatrien i Københavns Kommune (3000 borgere) at deltage i et selvvalgt aftenskolekursus hos AOF Frb-Kbh. Borgerne kan være tilknyttet et botilbud, modtage hjemmevejledning eller deltage i aktivitets- og samværstilbud (AST-tilbud).

Målgruppen får betalt kurset og kan vælge om de vil deltage med eller uden en frivillig-makker. Frivillig-makkeren er en medkursist, som kan bidrage med personlig støtte til borgerens kursusdeltagelse.

Målsætningen for indsatsen er at fremme civilsamfundsdeltagelse for borgere med psykiske lidelser og sårbarheder. Herunder at bidrage til at mennesker med tilknytning til socialpsykiatrien har:

- **Et værdigt liv:** indgår trygt og ligeværdigt i fællesskaber i civilsamfundet
- **Et selvstændigt liv:** deltager i foreninger, skaber relationer og netværk i en civilsamfundskontekst og skaber nye handlinger i eget liv

Organisering

Indsatsen er forankret hos Frinova, som står for at etablere samarbejde samt koordinere indsatserne i tilknytning til projektet med AOF Frb-Kbh. Hos både Frinova og AOF er der i projektperioden ansat en deltidsmedarbejder til at varetage opgaver i forbindelse med projektet.

Desuden er forskellige enheder under socialpsykiatrien centrale samarbejdspartnere i indsatsen ift. at rekruttere borgere til kurser hos AOF.

- **Frinova** er et tilbud, som tilbyder aktiviteter for mennesker med psykisk sårbarhed. Frinova er organiseret under socialpsykiatrien i Københavns Kommune. Frinovas primære mål er, at personer med psykiske eller sociale udfordringer kan deltage aktivt i civilsamfundet og leve selvstændige liv (socialpsykiatri.kk.dk)
- **AOF** Frederiksberg-København (Frb-Kbh) er en aktør i civilsamfundet, der tilbyder aftenskolekurser inden for mange forskellige genre og emner, som alle borgere har mulighed for at tilmelde sig. AOF tilbyder også foredrag og dagskurser.
- **Socialpsykiatrien** i Københavns Kommune varetager indsatsen for borgere, der er visiterede med baggrund i psykiske lidelser og sårbarheder. Herunder er botilbud, hjemmevejledning og aktivitets- og samværstilbud centrale tilbud for borgerne.

EVALUERINGSDESIGN OG DATAGRUNDLAG

Formålet med evalueringen er at etablere viden om udbytte og resultaterne ved aftenskolekurser for borgere med tilknytning til socialpsykiatrien.

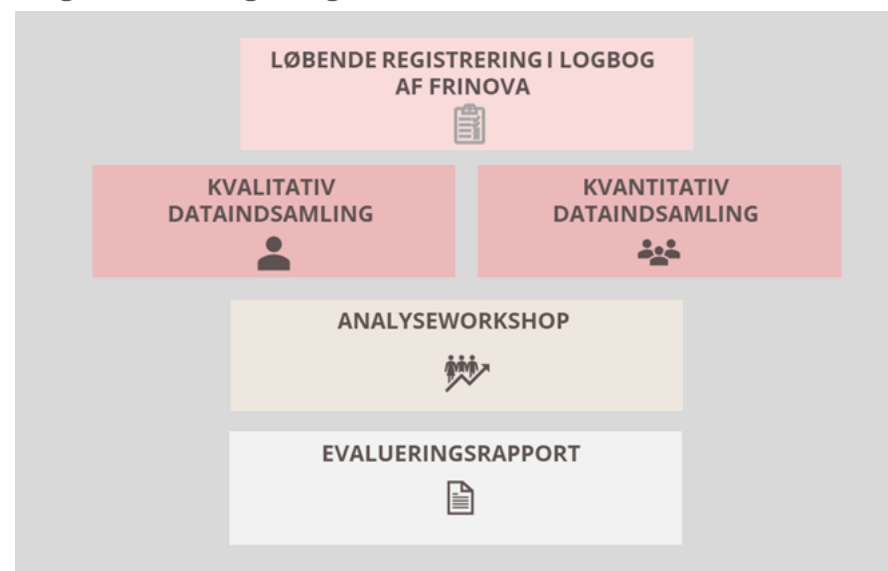
Evalueringen tager afsæt i principper fra **virkningsevaluering**, der sætter fokus på projektets resultater og effekter, samt de virkemidler, der bruges for at skabe disse. Her tager vi udgangspunkt i viden fra den foregående evaluering af projekt Aftenskolemakker, og de indsigter der på forhånd findes om, hvordan projektet fungerer (værdi, resultater og virkemidler).

Et særligt **fokus** i evalueringen er at give indsigt i, hvordan en civilsamfundsaktivitet, her eksemplificeret gennem aftenskolekurser, skaber motivation, værdi og forandringer for borgerne. Og i tilknytning hertil fremhæver evalueringen, hvilke støttefunktioner, der er centrale for at sikre resultater for målgruppen.

Desuden giver evalueringen viden om udfordringer og potentialer ved projektet og peger på denne baggrund på centrale opmærksomhedspunkter for det fremadrettede arbejde efter projektperioden.

Evalueringsdesignet kombinerer **kvantitativ dataindsamling med kvalitativ dataindsamling**. Den primære data hentes fra en brugerundersøgelse via spørgeskemaer for borgere, som har tilmeldt sig aktiviteter hos AOF Frb-Kbh. Den supplerende kvalitative data består af interview, en analyseworkshop samt Frinovas registreringer og refleksioner om projektets indsats og registreringer fra samtaler med borgere.

Fig. 1: Evalueringsdesign

Samlet datagrundlag

- 48 spørgeskemaer fra borgere
- Tre kvalitative interview med borgere
- Et fokusgruppeinterview med fire ansatte i socialpsykiatrien
- Et kvalitativt interview med medarbejder i AOF Frb-Kbh
- En analyseworkshop med 11 ledere og medarbejdere på tværs af Frinova, AOF, Frb-Kbh, SOF og KFF i Københavns Kommune
- Frinovas registreringer fra otte samtaler med borgere
- Frinovas registreringer i logbog mm.

DATA OG METODER

Spørgeskemaundersøgelse for brugere

Spørgeskemaet har til formål at give bred viden om, hvad der karakteriserer borgerne, som tilmelder sig og deltager på et aftenskolekursus og i hvilken grad brugerne opnår udbytte og resultater ved at deltage i aftenskolekurser. Det primære indhold ift. resultater og udbytte har fokus på borgernes motivation for at deltage i netop en civilsamfundsaktivitet, som et aftenskolekursus, samt den værdi og forandring, som deltagelse på aftenskolekurser skaber i relation til at fremme muligheder for deltagelse i fællesskaber og aktiviteter i civilsamfundet.

Spørgeskemaundersøgelsen er gennemført med et online skema via SurveyXact udsendt via email til borgerne.

Datagrundlag i spørgeskemaundersøgelsen

- 124 borgere tilmeldte sig et kursus og modtog spørgeskemaet
- 48 borgere har besvaret spørgeskemaet, heraf har 33 deltaget på et kursus og 15 nåede ikke at deltage i et kursusforløb
- Svarprocent på 39% (en svarprocent på 20-30% anses som rigtig god ved onlinespørgeskemaundersøgelser).

Kvalitative interview

De kvalitative interview med borgere og medarbejdere i AOF samt socialpsykiatrien har til formål at supplere viden fra spørgeskemaundersøgelsen. Gennem interview tilføjes nuancer til borgernes udbytte ved kurserne samt mere dybdegående viden om vanskeligheder ved indsatsen. Yderligere giver interview med ansatte

indsigt i udfordringer og potentialer i praksis, som er vigtige bidrag ift. det fremadrettede arbejde med indsatsen.

Analyseworkshop

Analyseworkshoppen afholdes dels for at kvalificere evalueringens fund og for at give tilbagespil af viden til praksis. Workshoppen afholdes med ledelse og medarbejdere på tværs af fag- og forvaltningsområder i Kommunen og giver vigtige indsigter i udfordringer og potentialer ved den fremadrettede forankring af indsatsen.

Frinovas registreringer og rolle

Logbog og registreringer foretaget af Frinova har til formål at give indsigt i aktiviteter, metoder og udfordringer i relation til borgere og samarbejdspartnere under projektperioden.

Frinova har desuden haft en aktiv rolle i spørgeskemaundersøgelsen med at udsende spørgeskemaer og indhente svar fra borgere, hvor Frinova bl.a. har taget telefonisk kontakt til borgerne for at øge svarprocenten.

Det samlede datagrundlag vurderes, at være værdifuldt ift. at fremstille centrale pointer og resultater om aftenskolekurser for mennesker med tilknytning til socialpsykiatrien. Der er besvarelser fra respondenter med en god fordeling på køn, aldersgrupper og tilknytning til socialpsykiatrien med en svarprocent på 39%. Data viser blandende perspektiver ved indsatsen og kan siges at give et realistisk billede af aftenskolekurserne. Interviewene støtter op om data fra spørgeskemaet. Der er dog sandsynlighed for, at det er de borgere, der har fået mest ud af kurserne, som har besvaret spørgeskemaet.

KARAKTERISTIK AF RESPONDENTER

KARAKTERISTIK AF BORGERE I EVALUERINGEN

Borgere (n = 48)

Køn og alder

- 30 er kvinder (63%)
 - 15 er mænd (31%)
 - 3 er andet køn (6%)
-
- 9 er 20-29 år (19%)
 - 12 er 30-39 år (25%)
 - 5 er 40-49 år (10%)
 - 15 er 50-59 år (31%)
 - 7 er over 60 år (15%)

Kursus hos AOF

- 3 deltog i et endagskursus
 - 30 deltog i et længerevarende kursusforløb
 - 15 tilmeldte sig, men deltog ikke i et kursusforløb
-
- Borgerne har tilmeldt sig mange forskellige kurser; blandt andet klaver, keramik, polsk, impro-teater, klassik tegning, vandgymnastik, foredrag, guitar, yoga og FVU.

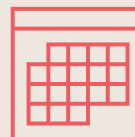

Borgere (n = 48)

Tilknytning til socialpsykiatrien

- 8 bor i et botilbud (§107 og §108)
 - 31 deltager i AST-tilbud (§104)
 - 17 har en hjemmevejleder (§85)
 - Enkelte respondenter benytter sig både af AST-tilbud og har en hjemmevejleder
-
- 1 i socialpsykiatrien i under 1 år (2%)
 - 20 i socialpsykiatrien 1-3 år (41%)
 - 9 i socialpsykiatrien 3-5 år (19%)
 - 11 i socialpsykiatrien 5-10 år (23%)
 - 7 i socialpsykiatrien 10-20 år (15%)

AFTENSKOLEKURSERS RÆKKEVIDDE

Tilbuddet om at deltage i et aftenskolekursus favner en bred gruppe borgere med tilknytning til socialpsykiatrien

Der er 48 borgere der har besvaret. Heraf har 33 deltaget på et kursus og 15 har blot tilmeldt sig, men har ikke deltaget i et kursus.

Generelt ses der ikke nævneværdige variationer fordelt på køn, alder og deres tilknytning til socialpsykiatrien mellem de borgere der har deltaget på et kursus og de borgere, der kun har tilmeldt sig et kursus, men ikke nåede at deltage på aftenskolen.

Sammenfattende er det både mænd og kvinder der tilmelder sig eller deltager i et kursus, med dobbelt så mange kvinder som mænd. Aldersmæssigt er der en spredning med en jævn fordeling blandt alle voksne aldersgruppe med en mindre overvægt af borgere i 30'erne og 50'erne.

Alle borgere har en tilknytning til socialpsykiatrien: botilbud, hjemmevejledning eller AST-tilbud. Langt de fleste borgere har en hjemmevejleder eller deltager i AST-tilbud, hvor nogle borgere benytter begge tilbud. Over halvdelen af borgerne benytter sig af AST-tilbud. En lidt mindre andel af borgerne har en hjemmevejleder. Der er også borgere som bor i botilbud (ca. 20 %), der har benyttet sig af tilbuddet.

Det varierer, hvor mange år borgerne har haft en tilknytning til socialpsykiatrien (fra under 1 år til 20 år). Flest borgere har været tilknyttet 1-3 år (42%) og blot én er ny i socialpsykiatrien. De resterende borgere fordeler sig nogenlunde jævnt med tilknytning til socialpsykiatrien mellem 3-20 år.

Borgerne har tilmeldt sig eller deltaget på mange forskellige slags kurser, hvilket vidner om, at målgruppens interesseområder spænder bredt og at en aftenskole som AOF kan imødekomme en stor bredde ift. interesseområder.

De borgere, der ikke har deltaget i et kursus, begrundes deres manglende deltagelse således:

- For ni borgere blev kurset ikke oprettet (60%)
- Fire borgere fik det dårligere psykisk (27%)
- For en enkelt borger var kurset overfyldt

De borgere der har deltaget i et kursus er overvejende mødestabile. Hvor 70% (21 borgere) oplyser, at de har deltaget i de fleste kursusgange, der har været afholdt. Men der er også en vis andel af borgerne, der blot har deltaget i enkelte kursusgange.

MOTIVATION FOR TILMELDINGEN

DELTAGELSE I CIVILSAMFUNDET

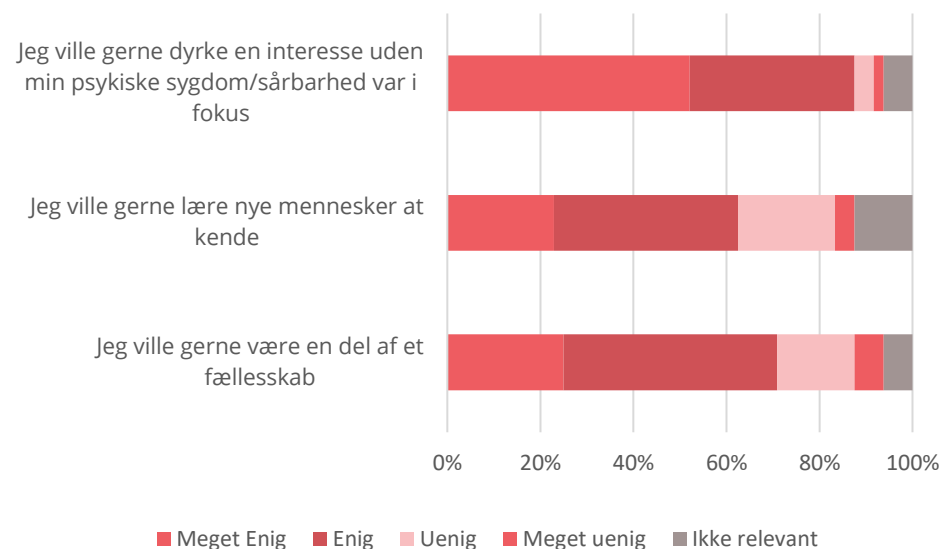
Det motiverer borgerne, når aktiviteten foregår i en civilsamfundskontekst, hvor psykiske sårbarhed ikke er en del af rammesætningen

Figur 2 på højre side illustrerer, at 87% af borgerne bl.a. begrundet deres tilmelding til et aftenskolekursus med, at de gerne vil dyrke en interesse uden deres psykiske sygdom/sårbarhed er i fokus. Her svarer 52%, at de er meget enige og 35% at de er enige i udsagnet. En stor andel af borgerne angiver også, at de tilmeldte sig et aftenskolekursus, for at være en del af et fællesskab (71%) og mange vil gerne lære nye mennesker at kende (63%). På tværs af de tre begrundelser er der flest, der bliver motiveret af, at de kan dyrke en interesse uden psykisk sårbarhed er en del af rammesætningen. Samtidig er der kun få borgere, som er uenige i denne begrundelse (6%), hvor der er markant flere (25%), der ikke motiveres af at kunne lære nye mennesker at kende eller at være en del af et fællesskab (23%).

Det er værdifuldt i sig selv, at tilbuddet er forankret i civilsamfundet. Det giver borgere med tilknytning til socialpsykiatrien en mulighed for at deltage i "almindelige" aktiviteter på lige vilkår med andre medkursister.

Ansatte i socialpsykiatrien oplever, at tilbuddet understøtter et erklæret mål i organisationen om, at borgerne skal deltage mere i civilsamfundet. Ligeledes støtter tilbuddet op om de ansattes viden fra en intern brugerundersøgelse, der peger på at borgerne efterspørger muligheder for og hjælp til at deltage i civilsamfundet (Netværksprojektet 2020, Borgercenter Voksne). Dette underbygges også i de kvalitative interview med borgere.

Fig. 2: Hvorfor tilmeldte du dig kurset hos AOF? (n=48)

Udsagn fra borgere og ansatte i socialpsykiatrien

Jeg synes, det giver sindssygt meget værdi at kunne komme et sted, hvor fokus kan være på noget andet og man samles om noget andet end sin psykiske sårbarhed (borger)

Det var rigtig rart at være blandt helt normale mennesker i stedet for altid at hænge ud med andre, der også har det svært (borger)

Vores unge er meget opmærksomme på det her med lige vilkår. Noget af det som er vigtigt ved dette projekt er, at man er på lige vilkår med de andre. Det er en vigtig præmis (botilbudsmedarbejder)

DYRKE EN HOBBY

Borgerne vil gerne dyrke en interesse i deres fritid og får mod på at prøve noget nyt i deres hverdag

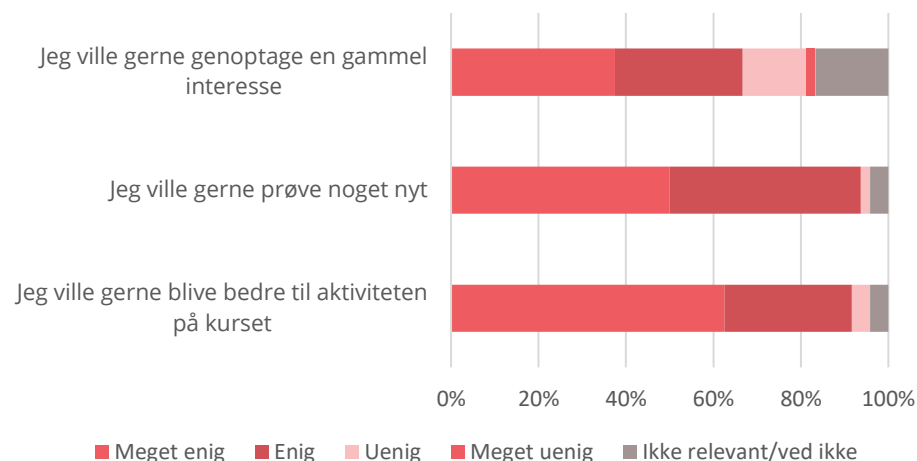
Næsten alle borgere (94%) har tilmeldt sig et aftenskolekursus, fordi de gerne vil prøve noget nyt. For borgerne er et kursus på en aftenskole en chance for at lære og prøve nye aktiviteter i deres fritid. Deltagelse på kurset kan give borgerne mulighed for at udvikle både sociale og faglige færdigheder og næsten alle (92%) angiver, at de har tilmeldt sig fordi de gerne vil forbedre sig inden for den pågældende aktivitet.

En stor andel (67%) af borgerne ser også et kursus på en aftenskole, som en mulighed for at kunne genoptage en interesse de før har dyrket. Det kan være mange år siden de sidst har dyrket en fritidsinteresse, og et aftenskolekursus kan give dem en positiv oplevelse ved at huske noget, som de før har været glade for. De kan potentielt få vakt ressourcer, som de tidligere har kunnet bringe i spil i aktiviteter og fællesskaber.

Samtidig er der hele 33%, der ikke oplever, at deres begrundelse for at tilmelde sig er ophængt på en gammel interesse og kun 6 %, som ikke begrundes med baggrund i, at ville prøve noget nyt.

Samlet set er der en større andel af borgerne, der ser aftenskolekurset som en mulighed for at prøve nye aktiviteter. Det tyder på, at de har motivation for at begive sig ud i nye udfordringer i deres dagligdag, som er knyttet til en aktivitet i civilsamfundet. Motivationen for at dyrke en interesse på aftenskolekursus bestyrkes, når tilbuddet er gratis.

Fig. 3: Hvorfor tilmeldte du dig kurset hos AOF? (n=48)

Udsagn fra borgere og ansatte i socialpsykiatrien

Jeg manglede noget at fylde min fritid ud med. Jeg drak lidt alkohol i hverdagen, og jeg manglede ligesom noget at lave, når jeg kom hjem. Ja, jeg kunne måske godt hænge ud med mine venner, men det er ikke altid det fedeste miljø at være i. Så det var godt for mig at få en hobby (borger)

Genopdagelsen af noget mistet, der er blevet skabt nogle rammer for, at borgerne kan tage noget, som de troede de havde mistet. Jeg blev kontaktet af en mand, som har været i socialpsykiatrien, og han har ikke spillet guitar i mange år, men så sit snit til at tage det op igen med dette tilbud (medarbejder i Frinova)

UDBYTTE OG RESULTATER

GØR NYE HANDLINGER I EN TRYK RAMME

Borgerne får mulighed for at deltage i selvvalgte aktiviteter og skaber herigennem nye handlinger i deres hverdag

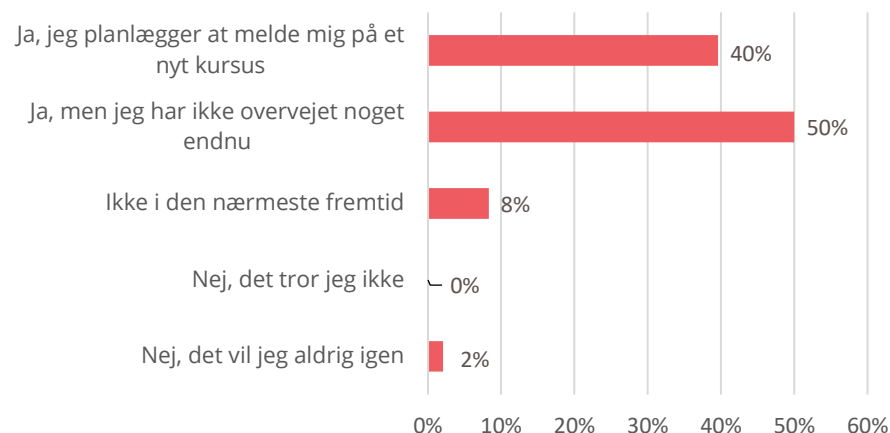
Kursusaktiviteten hos AOF giver borgerne mulighed for at indgå i en aktivitet under en tryk ramme. Når der til kursusaktiviteten ikke er sociale forventninger, ud over at du skal være med og gøre dit bedste i aktiviteten, skaber det et potentiale for, at borgerne kan skabe nye handlinger i deres liv. Herved får de mulighed for at indgå og bidrage med egne ressourcer i civilsamfundet på en anden måde end hvis de fx skulle mødes med en ven eller bekendt og drikke kaffe.

Aktiviteten til et kursus repræsenterer et fælles tredje, der kan gøre det lettere tilgængeligt for borgerne at indgå i en social sammenhæng i civilsamfundet, når aktiviteten er det primære og den sociale interaktion med andre mennesker er mere sekundært. På denne måde introduceres borgerne til aktiviteter i civilsamfundet, når de deltager i et aftenskolekursus.

De fleste borgere der har deltaget på et kursus vil efterfølgende gerne deltage i et nyt kursus på en aftenskole. Borgerne er blevet spurgt inden de nye kurser er blevet udbudt og her svarer 40%, at de planlægger at tilmelde sig et nyt kursus og 50% at de gerne vil, men endnu ikke har overvejet noget konkret.

Det tyder på, at aftenskolekurset har givet borgerne en positiv oplevelse, som giver dem lyst til mere. De er blevet introduceret til aktiviteter i civilsamfundet, som en kontekst de kan indgå i og det kan potentielt sætte skub i, at borgerne kan tage et næste skridt med flere aktiviteter i civilsamfundet i fremtiden.

Fig. 4: Vil du melde dig på et kursus hos AOF eller en anden aftenskole igen? (n=48)

Udsagn for borgere og ansatte i socialpsykiatrien

(Når man drikker kaffe på to-mands hånd), så er der et eller andet pres for, at du skal kunne performe. Du skal kunne holde gang i en samtale, du skal være interessant at snakke med. Hvis du er på et kursus, for det første er du samlet om en aktivitet, der på en eller anden måde skaber underholdningen og drivkraften i sammenkomsten, så der er ikke noget pres på, at jeg skal kunne holde en sammenkomst kørende. (...) Så det er en social situation uden noget socialt pres overhovedet (borger)

Det med at kunne mødes om noget andet det udligner "hvem der er mest syg eller mindst syg" (AST-medarbejder)

FÅR MOD PÅ NYE UDFORDRINGER I HVERDAGEN

Mange borgere får styrket deres mod og er mere optimistiske om deres fremtid, hvilket kan styrkes for flere gennem flere aktiviteter i civilsamfundet

Tæt på alle borgere (91%) vil gerne fortsætte med at dyrke interessen efter de har gået på et aftenskolekursus. En stor andel (64%) oplever, at kursusdeltagelsen har inspireret dem til at udfordre dem selv mere i hverdagen. Næsten lige så mange (58%) oplever, at de efter kurset har fået et mere optimistisk syn på, hvad de kan i fremtiden. Samme andel (57%) har fået mere mod på at deltage i nye aktiviteter og med andre mennesker. Og hele 70% angiver, at de har fået mere mod på at prøve nye ting i deres dagligdag. Og hele 70% angiver, at de har fået mere mod på at prøve nye ting i deres dagligdag.

Der er også en vis andel af borgerne (30-42%), der ikke oplever, at kursusdeltagelsen har givet dem mere mod og lyst for fremtiden. Men hvis vi sammenholder dette resultat med fig. 4 på s. 17, hvor de fleste (90%) har lyst til at deltage i flere aftenskolekurser, så indikerer det, at der er stor sandsynlighed for, at flere borgere på sigt vil kunne få styrket deres mod ift. fremtiden, hvis de kan komme til aktiviteter i civilsamfundet, fx på en aftenskole.

En vigtig pointe, som er en bekræftelse af fund fra pilotprojektet, er, at borgerne får en fornemmelse af, at nogle tror på dem ved at få tilbudt et aftenskolekursus. Selv hvis de ikke starter, er selve tilbuddet en tillids erklæring og er med til at øge deres lyst til at prøve.

Det er bemærkelsesværdigt, at ét kursusforløb kan sætte gang i en positiv udvikling hos så mange borgere og samtidig ikke overraskende, at det er begrænset, hvad et enkelt kursus kan gøre for en borgergruppe, som i varierende grad modtager behandling for psykiske lidelser.

Fig. 5: Hvad har det betydet for dig, at være på kurset hos AOF? (n=33)

Udsagn fra borgere og ansatte i socialpsykiatrien

Jeg ville gerne afprøve mestringsstrategier fra mit behandlingsforløb i en anden social arena (borger)

Borgerne har mulighed for at lære noget. At tro på at man kan lære noget andet, end at blive bedre til sin sygdom. Når man føler sig mærkelig, så er det største man kan føle sig normal. (...) Det her med at gøre noget som er på egne betingelser, men i en ramme med nogle andre det er mega bekræftende for den enkeltes integritet (ATS-medarbejder)

Kurset har også betydet meget i forhold til den kæmpe ensomhedsfølelse, jeg har haft gennem Corona (borger)

OPLEVER AT VÆRE OG KUNNE SOM ANDRE

Borgerne får erfaringer i dagligdagen, hvor de ikke er i en patientrolle, når de deltager i et kursusforløb

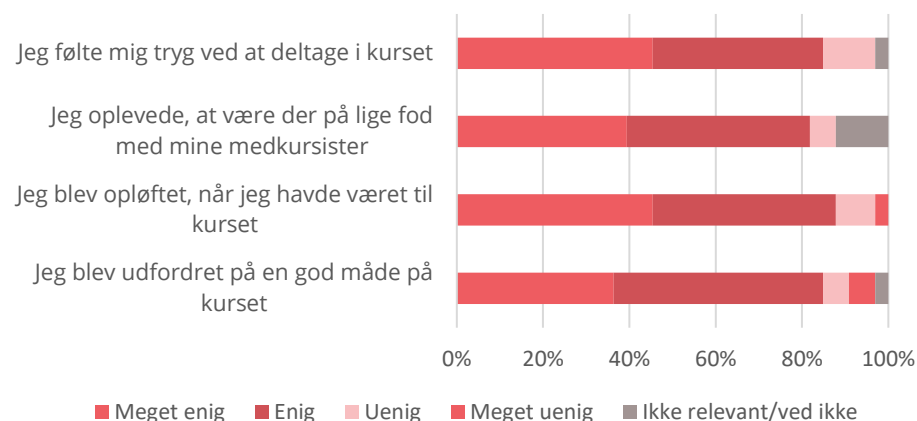
Størstedelen af borgerne oplever, at det er trygt at deltage i et aftenskolekursus (85%). De kan deltage ligeværdigt med de andre kursister (82%). Kursusdeltagelsen giver borgerne positive input i deres dagligdag, som de både oplever opløfter dem (85%), og de bliver udfordret på en god måde under kursusaktiviteten (85%).

På et kursusforløb kan borgerens ressourcer indenfor det pågældende emne komme i fokus. Potentielt betyder det, at deltagelse i aktiviteter og hobbyer, som borgerne selv vælger ud fra en bred interesse, kan være identitetsskabende. Borgerne opbygger herigennem færdigheder, kompetencer og læring om selvvalgte emner, der kan relatere til borgerens almene interessefelt.

Herigennem udvikles borgernes identitet som medborger, hvor patientidentiteter og sygdom ikke er i fokus. Identitetsdannelsen sker, når borgeren kan spejle sig i andre medkursister og oplever at kunne deltage ligeværdigt i en almindelig aktivitet i en civilsamfundsarena, og hvor deltagelse ikke begrænses af at have en psykisk sårbarhed eller lidelse.

Når borgerne får mulighed for at deltage i aktiviteter i civilsamfundet, som fx aftenskoleaktiviteter, kan det understøtte nedbrydning af barrierer, så borgere med tilknytning til socialpsykiatrien kan blive mere integreret i civilsamfundet og skabe identitet som almindelige borgere, der kan indgå i arenaer udenfor en behandlingskontekst.

Fig. 6: Hvordan oplevede du det var at være på kurset hos AOF? (n=33)

Udsagn fra borgere og ansatte i socialpsykiatrien

At tage del i kurset har givet mig en følelse af fællesskab og tilhørsforhold, hvilket har fået mig til at glemme min psykiske sårbarhed (borger)

Der ligger rigtig meget i at aflære den der patientrolle i tilbuddet. At få lov til at deltage som sig selv, så der er fokus på noget andet end psykisk sårbarhed. Det at få lov til at deltage og have holdninger til det samfund man er en del af, betyder virkelig meget, og er meget identitetsskabende. Det er en insisteren på at være andet end en patient, at være andet og være en del af noget. Vores unge vil gerne have mulighed for at komme ud og deltage i noget uden for psykiatrien. Så det er noget med at have en berettigelse i verden (botilbudsmedarbejder)

STØTTEFUNKTIONER TIL BORGERNE

TRYGHED I REKRUTTERING OG TILMELDING

Borgerne har behov for en tryk rekuttering og tilmeldingsproces, når de skal begynde på nye aktiviteter i civilsamfundet

For størstedelen af borgerne er det uvant at skulle deltage i en civilsamfundsaktivitet som fx et aftenskolekursus. Omkring halvdelen af borgerne har enten ikke deltaget i aftenskolekurser eller andre civilsamfundsaktiviteter tidligere i deres liv, eller det er mere end fem år siden de har deltaget i denne type aktiviteter. Det understreger, at for flere borgere, der har en tilknytning til socialpsykiatrien, er civilsamfundsaktiviteter ikke en normal del af dagligdagen. Det vil ofte kræve noget ekstra for en borger, at skulle tage skridtet hen imod en aktivitet i civilsamfundet, som i en del tilfælde er en helt ny handling. Derfor er det nødvendigt, at borgerne bliver introduceret til aftenskolekurser på tryk vis.

Medarbejderne som har kontakt med borgerne i deres dagligdag kan her være vigtige medspillere i indsatsen og kan støtte op om, at der skabes tryk for borgerne i rekrutterings- og tilmeldingsprocessen. Ansatte i socialpsykiatrien udtrykker stor opbakning ift. at tilbyde borgerne aktiviteter i en civilsamfundskontekst og udviser velvillighed ift. at støtte op om at borgerne kan tilmelde sig til fx aftenskolekurser.

Udsagn fra ansatte i socialpsykiatrien:

At det er igennem, at jeg som hjemmevejleder kommer ud, og siger: "her er et tilbud". Det kan være trykgere, når man sidder med nogle borgere og det går igennem en trykhedsperson. Jeg har fx en borger, der virkelig kæmper. Da jeg kom og tilbød ham et aftenskolekursus og gav ham kataloget, så gik han bare i gang (hjemmevejleder)

Fig. 7: Har du tidligere i dit liv været på et kursus hos AOF eller hos en anden aftenskole? (n=48)

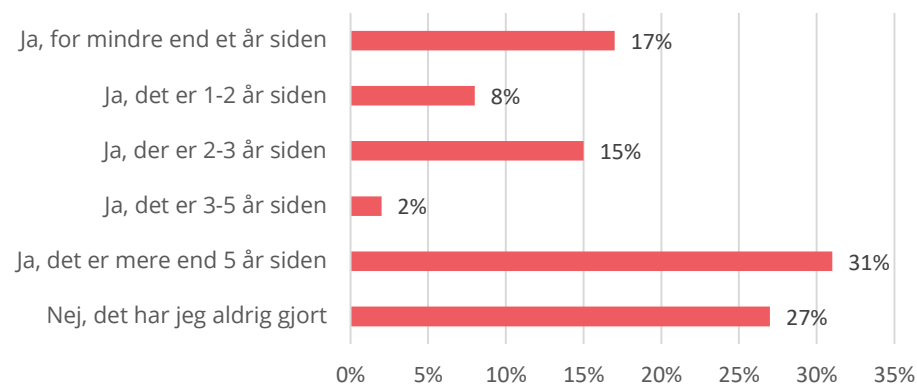
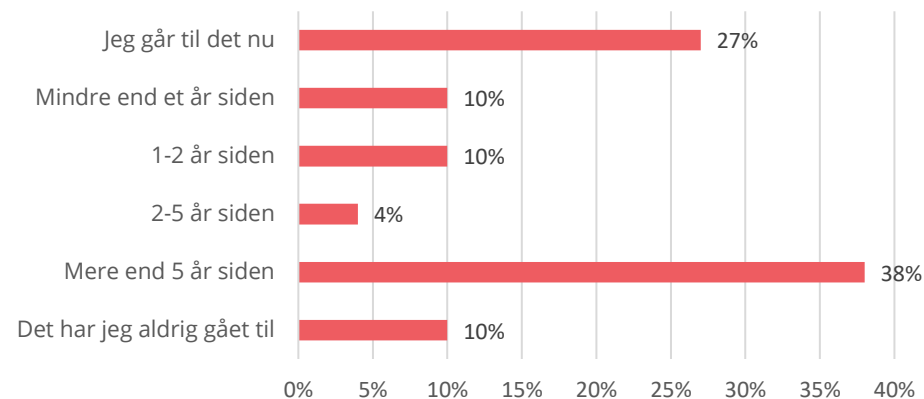

Fig. 8: Hvornår har du sidst været med i en forening eller klub i din fritid, som er for alle mennesker uanset deres psykiske situation? (n=48)

ØKONOMISK STØTTE

Økonomisk støtte til kurser betyder, at borgerne kan handle på deres ønske om at prøve en ny aktivitet i deres dagligdag

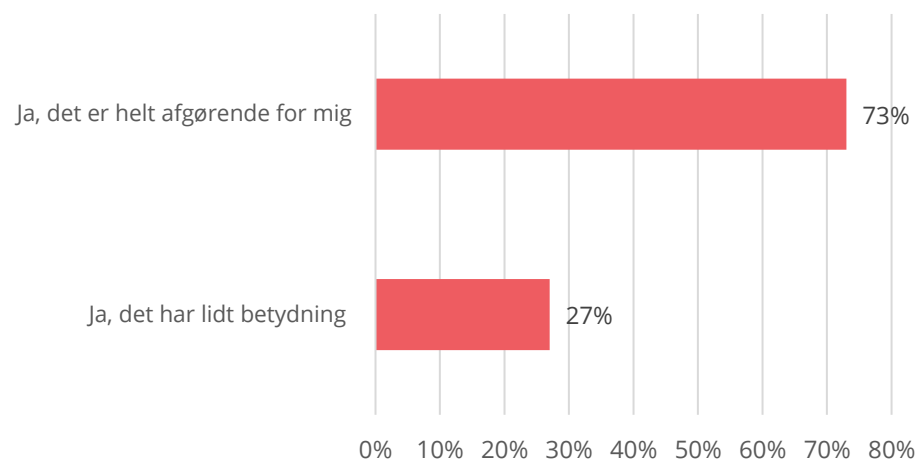
For alle borgere har det betydning for deltagelse i et kursus, at kursusgebyret er gratis for dem. For 73% er det helt afgørende og for de sidste 27% har det lidt betydning.

Denne pointe handler ikke nødvendigvis om, at borgerne ikke har økonomiske midler til selv at finansiere et kursus. Det kan i nogle tilfælde være en faktor, men det centrale ved betalingen af kursusgebyret er, at et kursus i civilsamfundet herved bliver en legitim del af indsatsen for borgerne i deres recoveryproces på lige fod med andre tilbud i socialpsykiatrien.

Et gratis kursus kan ses som et sikkerhedsnet, der gør det lettere for borgeren at tage beslutning om at tilmelde sig et kursus. Når borgeren ikke selv skal tage ansvaret for et evt. økonomisk tab, hvis deres tilstand forværres og de ikke kan deltage i kurset, øges borgerens handlemuligheder ift. tilmelding og deltagelse på et konkret kursus.

Økonomisk støtte giver også borgerne motivation for at melde sig til et kursus. Det er en konkret investering i den enkelte borger, der viser tillid til og en tro på at borgerne kan gennemføre en aktivitet i civilsamfundet. Den økonomiske støtte bliver på denne måde en indikation på, at borgeren er handlekraftig, og at socialpsykiatrien udviser tiltro til borgeren. Det kan give det ekstra skub, som ofte er nødvendigt for, at borgerne vil begive sig ud på nye og uvante territorier. Herved støttes borgerne i en konkret mulighed for at udfordre sig selv, til noget de aktivt selv har tilvalgt, som ligger uden for den socialpsykiatriske arena.

Fig. 9: Har det betydning for dig, at kurset er gratis?
(n=48)

Udsagn fra borgere og ansatte i socialpsykiatrien

Jeg fik taget mig sammen til kurset, fordi det blev betalt (borger)

Det der mod med at turde gøre noget, er større hvis man ikke skal betale for det. Med de her menneskers øjne er det at komme ud og overskride en grænse lettere, når det er gratis. Det bliver lettere at melde sig til, da det ellers er for stor en risiko for vores borgere, fordi de er bange for ikke at kunne komme af sted (botilbudsmedarbejder)

Økonomisk støtte er især vigtigt, når borgerne forsøger sig i nye aktiviteter i uvante arenaer

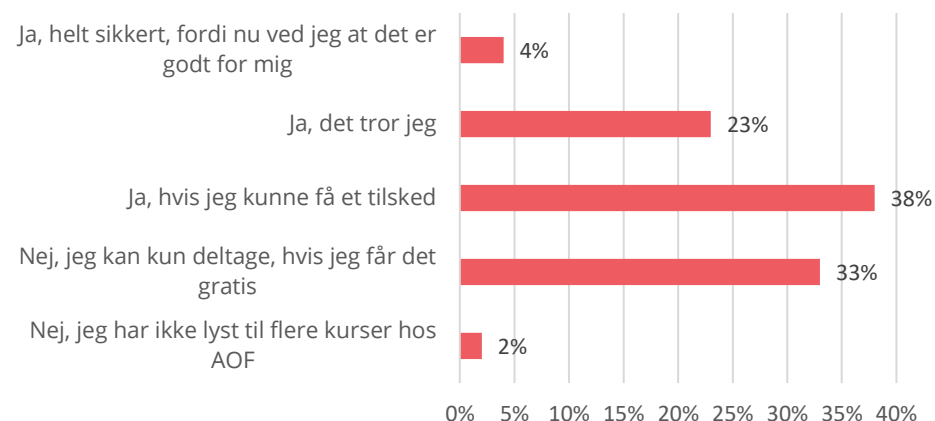
Når borgerne har deltaget i et kursusforløb er der en stor andel (61%), der er indstillede på at skulle betale en del af kursusgebyret, hvis de tilmelder sig et nyt kursus. Samtidig er der også en vis andel (33%), der udtrykker, at de kun kan deltage i flere kurser, hvis det bliver betalt. Dette indikerer, at den økonomiske støtte er afgørende ved det første kursus i eksempelvis en aftenskole. Men også fuld eller delvis betaling over en længere periode er et behov, som borgerne udviser.

Borgerne har brug for at prøve sig selv af i en given kursusammenhæng eller anden aktivitet, før de selv har mod på at lave investeringer i deres deltagelse i civilsamfundet.

Borgerne der er tilknyttet socialpsykiatrien, kan være tilknyttet mange og forskellige behandlingstilbud. Desuden kan de have en årelang historik med at indgå i patientrelaterede ydelser qua deres psykiske lidelser og sårbarheder. Spørgeskemaundersøgelsen viser også (se fig. 8, s. 21), at det for næsten halvdelen af borgerne er mere end fem år siden de sidst har deltaget i en aktivitet i civilsamfundet, heraf er der 10% som aldrig har gjort det før.

Dette indikerer, at flere borgere med tilknytning til socialpsykiatrien, ikke er vant til at orientere sig ind i en civilsamfundskontekst. De har derfor brug for støtte til at få overskud til at orientere sig mod denne arena. Den økonomiske støtte er derfor understøttende for at borgerne kan blive trygge ved at begive sig ud i nyt farvand.

Fig. 10: Ville du tilmelde dig et nyt kursus engang i fremtiden, hvis du selv skulle betale for det? (n=48)

Udsagn fra borgere

Jeg håber, der igen bliver mulighed for at tilmelde sig et gratis kursus gennem Frinova. Jeg tror de fleste af os har mere mod på at prøve noget af, hvis det ikke koster en formue. Nedsatte priser kunne evt. også være en mulighed (borger)

Jeg synes det var et enormt godt og generøst tilbud. Jeg har været enormt glad for at kunne deltage, og ville have haft svært ved at forpligtige mig, hvis jeg selv skulle betale, qua den høje pris og min lille økonomi. Så kunne jeg ikke have "tilladt mig" at have brug for en fridag (borger)

MAKKERSKAB SOM SUPPLEMENT TIL ØKONOMISK STØTTE

Makkerskabet er et supplement for nogle borgere, men halvdelen ønsker ikke en makker ifm. kursusdeltagelse

Blandt borgerne ses der en spredning ift. ønsket om et makkerskab med en anden medkursist, som kan give praktisk og mellemmenneskelig støtte.

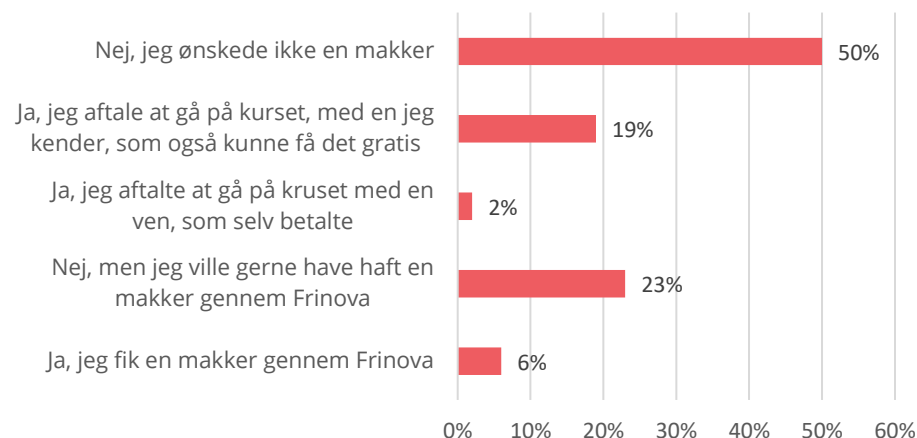
I evalueringen af pilotprojektet Aftenskolemakker er det anslået, at nogle borgere ikke ønsker en makker for at støtte op om deltagelse i et kursus (Evaluering af Aftenskolemakker, SocialRespons 2020). Dette kan bekræftes i nærværende evaluering, hvor der ses en tydelig tendens til, at borgerne inddeler sig i to ligeligt fordelte kategorier hvad angår makkerskab og personlig støtte:

- 50% ønsker ikke en makker i tilknytning til et kursus
- 50% ønsker at få personlig støtte til at deltage på et kursus

Halvdelen af borgerne har deltaget på kurset uden personlig støtte og har ikke ønsket at have en makker for at deltage i et kursusforløb. Den anden halvdel af borgerne udviser et behov for at kunne få personlig støtte til at deltage på et kursus. De har enten haft en makker/fulgtes med en anden borger eller de har haft et ønske om det.

Der er samlet set en vis andel af borgerne, der ønskede at have en makker (29%), men kun 6%, som fik tildelt en makker. Derudover er der hele 21%, der deltog på et kursus med en de kendte i forvejen, hvoraf de fleste (19%) fulgtes med en anden borger, som også fik kursusgebyret betalt. De resterende 2% aftalte at gå på et aftenskolekursus med en ven. Hermed kan peges på, at makkerskabet skal ses som et tilbud borgerne kan gøre brug af efter behov.

Fig. 11: Kendte du nogle, som også skulle gå på kurset? (n=48)

Udsagn fra borgere og ansatte i socialpsykiatrien

Når man i forvejen er lidt usikker og nervøs, er det ikke rart at gå rundt og lede og spørge folk på gaden til råds (borger)

Jeg ville føle, at det var meget formynderisk at have en makker. Jeg havde ikke noget ønske om at blive ringet op af en, som skulle høre om jeg var kommet ud af sengen i dag eller høre, om jeg kunne sætte mig op på cyklen, fordi det har jeg styr på, og det kan jeg sagtens (borger)

Nogle borgere vælger makkerskabet fra, så snart de har fået forsikring om, at kurset er sammensat af "normale" kursister (medarbejder hos Frinova)

PERSONLIG STØTTE GENNEM TRYK SOCIAL KONTAKT

Støtte til kursusdeltagelse kan foregå gennem forskellige personlige kontakter, hvor det væsentlig er, at borgerne oplever, at relationen kan give borgeren tryk

Spørgeskemaundersøgelsen indikerer, at den personlige støtte som makkerskabet er et udtryk for, vil kunne gives på flere måder. Det behøver ikke at være via et makkerskab med en ukendt medkursist, men kan i nogle tilfælde med fordel iværksættes på baggrund af en social kontakt, som borgeren allerede har en tryk relation til.

Som det vises i fig. 11 på den foregående side, er der kun få borgere, der har gjort brug af et makkerskab gennem en medkursist, som borgeren ikke kender i forvejen. Der er dog en del (23%), som gerne ville have haft en makker gennem Frinova. Desuden har en del borgere opnået støtte på anden vis end gennem et makkerskab via Frinova. De har fulgtes med en ven eller en bekendt - de fleste med en borger, som de kender fra socialpsykiatrien, men der er også tilfælde af borgere, der tilmelder sig med bekendte uden for socialpsykiatrien.

Også den tidligere evaluering af pilotprojektet Aftenskolemakker indikerer, at den personlige støtte kan gives på forskellig vis. Medarbejdere og borgere fra socialpsykiatrien, som borgeren allerede kender og har tillid til, kan fx have en rolle for at understøtte deltagelse ved at have løbende kontakt. Herunder give praktisk støtte ved at have en at følges med til kurset og ved at gå i dialog med borgeren om kursusforløbet og de vanskeligheder og positive oplevelser borgeren har undervejs.

Nogle borgere oplever, at det særligt er i opstarten og den første kursusgang, det er vigtig at have en personlig støtte. Ikke mindst ift. praktiske forhold, som adgang til lokaler, aflysning af kurser o. lign.

Borgere beskriver, at det giver tryk at have en at følges med første gang, og en man ved man kan snakke med på kurset. Efter den første gang opleves makkerskabet ikke altid nødvendigt, dog rart og trykunderstøttende.

Det kan være tryksskabende, når borgere tilmelder sig sammen med nogle de kender i forvejen, fx fra socialpsykiatrien. Herved kan de spejle sig i hinanden og være sammen om en ny oplevelse. Deltagelse i et aftenskolekursus tilbyder dermed en tryk måde at være sammen i nye arenaer med andre på. Både nogle man kender og med nye mennesker.

Der ses desuden eksempler på borgere, der ikke har oplevet, at makkerskabet med en ukendt medkursist har givet dem tryk, hvilket har gjort kursusoplevelsen værre for nogle borgere.

Jeg har fået tildelt en makker, men hun kontaktede mig ikke før kursusstart. Jeg har derfor hverken mødt eller talt med hende før kurset. Hun talte heller ikke til mig den første og eneste gang, jeg var på kurset (borger)

Som den tidligere evaluering af pilotprojektet Aftenskolemakker viser, så kræver det en løbende og håndholdt indsats, at skulle etablere og vedligeholde makkerskaber, hvis de skal give borgerne den fornødne tryk.

Samlet set, kan der peges på fordele ved, at personlig støtte kan gives på flere måder end via en makker gennem Frinova. Væsentligt herfor er, at have blik for de tilgængelige ressourcer og muligheder ift. at borgeren kan få den støtte vedkommende har behov for. Det vil kunne understøtte at flere borgere, der ikke fik mulighed for en makker gennem projektet kan gives støtte, som gør borgeren tryk ved at deltage på et aftenskolekursus.

FREMADRETTEDE OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER

RESULTATER FOR BORGERE KAN STYRKES OG UDBREDES Gennem VEDHOLDENDE PRIORITERING AF INDSATSEN

Projektperioden viser, at aftenskolekurser skaber resultater for borgerne. De udvikler sig på flere parametre, der styrker dem i mere selvstændige liv, herunder deres fremtidige deltagelse i civilsamfundet.

Der er 124 borgere, som har tilmeldt sig et kursus under projektperioden (dvs. første gang de har fået det tilbudt), hvilket vidner om, at borgere i socialpsykiatrien er interesserede i at deltage i civilsamsfundsaktiviteter. Det er dog ikke alle, der har tilmeldt sig et kursus, der har endt med at deltage på et kursus. Datagrundlaget viser, at, der ud af 48 tilmeldte er 33 der deltager i et kursus (svarende til 69%). Manglende deltagelse kan skyldes forværring af borgernes psykiske tilstand, men undersøgelsen viser, at særligt forskellige ydre omstændigheder, så som kurser, der ikke bliver oprettet har den største indflydelse (60%).

Der er potentialer for, at lignende indsatser vil kunne komme flere borgere til gode, hvis der fortsat investeres i at skabe mulighed for og støtte for borgerne, så de kan deltage i aktiviteter i civilsamfundet, som et led i deres recoveryproces. Et helt centralt element i dette projekts indsats, som er væsentlig at fastholde, er, at mennesker med psykiske sårbarheder gives mulighed for at deltage i *almindelige* aktiviteter i en civilsamsfundskontekst sammen med andre medkursister.

De ansatte og ledere, som har indgået i undersøgelsen ser også, at der er potentialer ved projektet. Herunder at den spejling, som det giver borgerne, at deltage i aktiviteter i civilsamfundet bidrager til en positiv udvikling, der fremmer recovery.

Den respons jeg har fået fra makker og undervisere har været helt fantastisk. Der har været positive tilbagemeldinger og det har lykket sig med at nedbryde barrierer (ansat hos AOF)

Det er totalt sejt, at der er skabt forbindelse til borgerne og bro til AOF og begge føler, at det er noget vi vinder på. Og så det her med at trække aktiviteter ud af socialpsykiatrien - det synes vi er rigtigt positivt. Det her med at man kan spejle sig i andre, det er helt fantastisk (leder i SOF)

En længerevarende prioritering af samarbejder og aktiviteter, der støtter borgernes deltagelse i civilsamfundet er nødvendig, da denne type indsats både er ny og uvant at begive sig ud i for borgerne og for de medarbejdere, som indgår i indsatsen i de respektive organisationer.

Dette hilses umiddelbart velkomment på tværs af de professionelle aktører, der har deltaget i denne evaluering, hvor der fra forskellige fagområder og organisationer udvises interesse for og opbakning til at fortsætte indsatsen efter projektperioden.

Civilsamsfundstanken er et kernefokus for os. Det vil også være interessant at se, hvad der sker på den længere bane for borgerne. Det er jo her, det virkelig batter noget (ledere i SOF).

En mere vedholdende prioritering af aktiviteter i civilsamfundet er bl.a. nødvendig ift. at ramme den rette timing ift. borgerens psykiske velbefindende. Her vil introduktion af flere omgange kunne bane vejen for, at borgeren bliver parat til at deltage i en aktivitet i civilsamfundet.

Min tilstand var af andre årsager forværret i den periode kurset foregik, men byder muligheden sig, ville jeg gerne kunne forsøge at deltage i et længere kursusforløb (borger)

Ifølge ansatte og ledelse i socialpsykiatrien kan tilbuddet i udgangspunktet indgå under tilbudsrammen til borgerne. Men det tager samtidig tid at indarbejde nye tilbud med nye samarbejdspartnere og ikke mindst at være i dialog med borgerne, så de langsomt kan orientere sig hen imod civilsamfundsaktiviteter.

Det at turde tro på, at man kan noget andet tager tid, og man skal turde investere i tid (ansat i socialpsykiatrien, botilbudsmedarbejder)

Vi skal blive mindet om det igen og igen. Det kunne være at få tilsendt en mail, eller at Frinova kommer med på møder. Så vi husker at få det med. Det her med at det skal italesættes igen og igen. Det bliver man nødt til (ansat i socialpsykiatrien)

Et opmærksomhedspunkt i den vedholdende prioritering er, at succeskriterierne skal afstemmes en realistisk succesrate for borgerne. Nogle ansatte i socialpsykiatrien peger på at for at opnå resultater, hvor borgerne på sigt bliver mere selvstændige og kontinuerligt deltager i aktiviteter i civilsamfundet, kræves det, at de helt små udviklingstrin i den enkelte borgers handlinger og tanker løbende skal indgå, som indikatorer på en indsats' effekt.

Hvad er kriterierne for succes? Er kriterierne, at der er en spirende interesse. For nogle af vores borgere er succesen også, at man har kigget i katalogerne, at man har tilmeldt sig. Så er det et vilkår, at man er vedholdende, og at det er noget man skal introducere over en periode (ansat i socialpsykiatrien, hjemmevejleder)

For at iværksætte og fastholde gode kursusforløb for borgerne kræves ressourcer til samarbejdet på tværs af organisationerne

Samarbejdet mellem Frinova og AOF er grundlaget for at gennemføre indsatsen. Der er i projektperioden ansat deltidsmedarbejdere hos begge parter for at kunne løfte det administrative og koordinerende arbejde, som indsatsen kræver. Herunder arbejdet med at være i kontakt med borgerne og give dem diverse informationer samt løse udfordringer, der kan opstå undervejs i tilknytning til et kursusforløb. Desuden er der en indsats ift. at iværksætte og fastholde makkerskaber mellem borgere og andre kursister (se mere herom i evalueringen af pilotprojektet Aftenskolemakker). Herunder afklaring omkring hvordan fx undervisere hos AOF skal informeres og involveres.

Vi oplevede udfordringer i kommunikationen især til vores undervisere. Vi bliver nødt til at tage kontakt til underviserne, så de ved, hvad der foregår. Kommunikation er jo sindssygt vigtigt, især når vi har med sårbare borgere at gøre. Det har vi lært. Det er både internt og eksternt (leder og ansat hos AOF)

Medarbejderne fra socialpsykiatrien, som har den daglige kontakt med borgerne, har i projektperioden været vigtige samarbejdspartnere for Frinova. Gennem dialog med ansatte i forskellige socialpsykiatriske tilbud har Frinova bl.a. været på besøg i socialpsykiatrien for at introducere tilbuddet om aftenskolekurser til borgerne for både medarbejdere og borgere.

Det allerbedste var da Frinovas medarbejder kom ud. Fordi så var der god energi til at starte med. Det handler om at få tilbuddet tæt ud til de borgere, som kan benytte det (ansat i socialpsykiatrien, AST-medarbejder)

Investering af tid og ressourcer fra alle parter betyder også, at det fra et ledelsesperspektiv kan være nødvendigt, at få præciseret den samlede udgift per borger; indbefattende både den koordinerende del af indsatsen og kursusgebyret.

Det kræver også mange andre ressourcer (end et kursusgebyr). Og i en kommunal kontekst er løn en af de største udgifter, for det er ikke kun aftenskolegebyret der koster (leder i SOF)

Løbende samarbejde mellem en civilsamfundsaktør og Frinova, herunder også socialpsykiatrien kræver opbakning fra ledelsen

Indsatsen beror på et løbende samarbejde mellem AOF's lokalafdelinger og Frinova. Det kræver, at der fra begge parter er afsat ressourcer til arbejdet og at der er ledelsesmæssig opbakning i de respektive organisationer for at understøtte en fortsat indsats og evt. udbrede den til flere lokalafdelinger under AOF. Dette er bl.a. relevant for at kunne rumme borgere fra socialpsykiatrien i Københavns Kommune (potentielt 3000). Udvidelse af samarbejdet kan evt. også imødekomme vanskeligheder, der har været i projektet ift. at finde makkere og kursusplads til alle borgere, som ønsker det.

Fra begge parter udvises der ledelsesopbakning til at fortsætte samarbejdet på tværs af civilsamfund og kommunal organisation.

Nu kommer vi til at arbejde med ideen om, hvordan vi bliver bedre til samarbejdet med civilsamfundet, og der kan vi trække på det her projekt (leder i socialpsykiatrien)

Det er absolut det vi gerne vil, vi repræsenterer hovedstaden og vestegnskommunerne. Hvis vi kunne, ville vi gerne udbrede det til hele landet (leder hos AOF)

I Frinova udvises der et stort engagement for at fortsætte indsatsen og også udbrede deres samarbejder til civilsamfundsaktører i en bredere forstand. Et næste skridt er, at fortsætte dialogen med de respektive parter, som deltog i analyseworkshoppen og afsøge muligheder for fremadrettede aktiviteter med civilsamfundskonteksten i fokus.

Også aktører i socialpsykiatrien, som har kontakt med borgerne i hverdagen, er vigtige samarbejdspartnere ift. rekruttering, fastholdelse og opfølgning med borgerne. Ikke mindst i kraft af den støtte, som borgerne i forskelligt omfang kan have brug for ifm. tilmelding og især, hvis kurser ikke bliver oprettet eller af anden årsag betyder, at borgerne ikke kan komme på et kursus. Medarbejdere, som borgerne allerede har en tryk kontakt til, kan være særligt vigtige i samarbejdet for at sikre støtte og tryghed for borgeren. Det kræver fokus og indsats fra aktører i socialpsykiatrien og i tilknytning hertil opbakning fra ledelsen.

På baggrund af erfaringerne fra dette projekt er et opmærksomhedspunkt, at der på tværs af parterne, løbende afstemmes roller, forventninger og supplerer ift. eksisterende tilbud, for at netop det fokus og den værdi, som er central for projektet fastholdes og for at sikre, at der ikke skabes unødige gentagelse af allerede etablerede initiativer.

PERSONLIG STØTTE SKABER NØDVENDIG TRYGHED FOR BORGEREN

Borgerne skal være trygge ved at deltage i en aktivitet i en civilsamfundskontekst, som ofte er uvant eller hvor det kan være mange år siden, de sidst har befundet sig. Det kræver personlige støttefunktioner i forskellig grad at begive sig ud i denne udfordring for mennesker med psykiske lidelser og sårbarheder.

Den personlige støtte er for omkring halvdelen af borgerne et ønske. Samtidig er det en fordel at have for øje, at den personlige støtte kan gives fra forskellige personer, herunder bekendte fra socialpsykiatriske tilbud, ansatte i socialpsykiatrien, en medkursist eller en anden person, som borgeren er tryk ved.

Hvis de mister håbet, så skal de støttes til at finde det igen. Mange af de her mennesker, de har jo været ude for nogle traumer, og de mister hurtigt håbet (hjemmevejleder)

Et opmærksomhedspunkt er i denne forbindelse, at iværksættelse og fastholdelse af makkerskaber via frivillige medkursister kræver indsats og prioritering fra såvel Frinova som AOF (se evaluering af pilotprojektet Aftenskolemakker for uddybning). Det bør løbende overvejes, i hvilket omfang makkerskab kan praktiseres tilfredsstillende inden for de tilgængelige ressourcer i de respektive organisationer. I projektperioden har det bl.a. været udfordrende at finde en makker til de borgere, som ønskede det, hvilket ikke var et problem i det foregående pilotprojekt, hvor indsatsen ift. makkerskab havde en høj prioritering hos AOF.

Et aspekt, hvor de to projekter adskiller sig fra hinanden er, at den frivillige makker i pilotprojektet blev tilbudt et foredrag eller lign. aktivitet hos AOF, hvilket ikke har været en del af det aktuelle projekt og derfor ikke har været et incitament for at medkursister tilmeldte sig som makkere.

Nogle borgere har brug for håndholdt opfølgning i relation til et kursus, hvilket kræver et tæt lokalt samarbejde

I tilmelding og gennemførelse af et kursus på en aftenskole kan der opstå uforudsete vanskeligheder, som kan skabe frustration for borgeren, og som er særligt vigtige at være opmærksom på, hvis borgeren ikke har en makker, som kan støtte borgeren ift. forskellige praktiske forhold.

Der er eksempler på borgere, som har oplevet, at informationen forud for et kursus var utilstrækkelig, fx vejledning ift. at finde adressen for kursusafholdelse eller at få information, hvis holdet bliver rykket eller der opstår andre uforudsete forhold. Det kan også handle om oplevelser med det administrative omkring kurset, hvor nogle oplevede, at få tilsendt en faktura selvom kurset er gratis. Her har kontakten med AOF eller Frinova efterfølgende kunnet berolige borgerne og gjort dem trygge i tilmeldingen af kurset.

Særligt hvis borgeren ikke har en makker eller anden personlig støtte i relation til kurset, vil det betyde at medarbejderne hos AOF og Frinova skal håndtere diverse henvendelser fra borgere.

I den håndholdte opfølgning kan makkeren eller andre støttepersoner, herunder også ansatte i socialpsykiatrien være vigtige samtalepartnere for borgeren, som kan hjælpe med at håndtere praktiske udfordringer og de frustrationer, som de uforudsete vanskeligheder afstedkommer. Dette kræver et velholdende lokalt samarbejde mellem aktører i de enkelte AOF-afdelinger, i Frinova (eller lignende tilbud, der har fokus på aktiviteter i civilsamfundet for mennesker med psykiske sårbarheder) og ikke mindst aktører, som borgerne til dagligt er i kontakt med og har tillid til.